

TELEGRAFUL ROMÂN.

ăpăre Marția, Joi și Sâmbăta

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refuză — Articuliile nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul pentru fiecare — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 2924 Pres.

Miron,

prin îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania, metropolit al Românilor grecosorientali din Ungaria și Transilvania ș. a.

Iubitului cler și popor al arhidieceșei Nôstre transilvane; iubiților și onoraților deputați la sinodul arhidieceșan: dar și milă de la Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Christos!

Având în vedere §§. 89 și 90 din statutul organic, convocat, și prin acestea declarăm de convocat sinodul ordinarului anual al arhidieceșei Nôstre transilvane la biserica schimbării la față din cetatea Sibiu, pe **Duminica Tomei, adică pe 24 Aprilie (6 Maiu) a. e.**, la 9 ore antemeridiane, când se vor începe ritualele bisericesti, ér după acestea va urmă deschiderea sinodului în localele ce vor fi anumite spre acest scop.

Sibiu, 10 Aprilie, 1894.

Miron Romanul m. p.

Buruieni.

În societăți și pe toate căile posibile compatrioții noștri magiari se silesc a ne arăta, că ei nu sunt vinovați de ceea ce sunt acușați, că ar persecuta pe români, din contră românii, ca patrioții rei, sunt destul de favorizați în această țară și provocă societatea și guvernul să ia măsuri coercitive contra progresului și instituțiilor lor.

Din aceste aparițiuni — buruieni — răsărite unele acum de curând, vom să prezentăm câteva cetitorilor noștri.

În 16 l. c. și-a ținut un „savant” discurs cu numele Jekelfalussy arhidieceșan magiară. Tema i-a fost: „Inteligența noastră și magiarismul.” Autorul basân-

du-se pe numărarea dela 1890 dice între altele despre noi: Datele comunicate cu privire la participarea în clasa de inteligență a diferitelor naționalități arată, că puterea de naționalitate, de înghițire a societății magiare mai puțin se poate observa la români. Va se dice „savantul” academician numai într-atâta admite participarea la inteligență a popórelor patriei, întru cât ea e magiară. Frumósă este științific!

Mai departe ne spune autorul, că nu are nici o basă frasa accentuată în gura mare, că inteligența valachă e neîndreptătită și nu se aplică în deregătorii, căci, dice el, la administrație e reprezentată cu 4.64% la științe și cu 4.32%.

Mare descoperire a făcut Iekelfalussy și cu puternică dovadă ne servesc, arătând, că un popor de 3 milioane, care după unguri e cel mai numeros, e reprezentat cu 4% la deregătorii! — „Dacă luăm în considerare ținuta respingătoare, care o manifestă elementul român și cu deosebire inteligența română față de naționalitatea și întocmirile statului magiar, mai mult putem vorbi despre răbdura și marinositatea tradițională, decât de forță sau apăsare.” Astfel dice și cele 4% numai din marinositate mână „pâne magiară”; din milioanele vârsate de români în vistieria statului numai alții au drept să fie împărțiți. Așa le trebuie valachilor, pentru ce nu se magiarizează sau în stilul autorului vorbind, pentru ce nu primesc influența binefăcătoare a societății magiare. Pentru aceasta e supărat și autorul, că până când la diferitele clase ale inteligenței cei mai mulți s’au declarat de magiari, dice el, într’o stare rea se află învățătorii și preoții, dintre cari 1243 nici nu vorbesc limba magiară. Dintre aceștia numai jumătate s’au declarat de magiari. Această proporțiune nefavorabilă a produs-o numărul de tot mare al preoți-

lor de naționalitate română, 3367, a treia parte a tuturor preoților.

E caracteristic, că autorul dintre naționalități în linia primă și aprópe exclusiv numai cu românii se ocupă, semn, că aceștia sunt mai viguroși, semn, că aceștia le fac magiarilor mai multă bătaia de cap.

Dar să ne îndreptăm privirea spre o altă instituție culturală. Există între altele societăți, numite „kulturgyleturi” și o societate magiară școlară în Bpesta. Aceștia și-a ținut săptămâna trecută a șecua adunare generală. Președintele Gerloczy a vorbit cu ocaziunea această despre Széchenyi și despre „societățile culturale.” El a ținut între altele, că societatea de școlară a mers în cei șeci ani de zile ale activității sale pe calea indicată de Széchenyi, a născut într’una a face plăcută limba magiară cu naționalitățile, a născut să folosescă patriei în liniște, fără șgomot, dar nu și-a ascuns nici odată scopul: magiarizarea.

Éta deci din nou constatată pînă așa numitelor societăți culturale prin rostul lui Gerloczy.

E interesant, ce program desvóltă el, în următorul pasagiu:

„Nu se poate începe magiarizarea în tot locul prin răspândirea limbii magiare; în locuri de aceste trebuie întemeiată o fóie patriotică în limbă străină și a răspândi opuri de natura acesta.” În sensul acestui program va fi întemeiat nefericitul Moldovan Gergely din Cluș nemernicia sa de „Ungaria.”

Dar „nunc venimus...” dela Pesta la Cluș. „Bud. Verh.” din 25 Aprilie c. ne aduce șcirea, că „publicul” din Cluș a înaintat dietei e adresă, cu privire la împedecarea agitațiilor de naționalitate. Vorbind despre „factorii agitatorici,” adresa se năpustesc între altele asupra institutelor Nôstre de bani, glășuind astfel:

„Un factor aprópe egal cu presa, într’u a unelti contra statului magiar și a națiunii, îl formeză mai ales in-

stitutele de bani, înființate cu deosebire în ținuturile locuite de naționalitatea română și cari au caracter de naționalitate. Institutele acesteia tradéză în mod neîndreptit organizația și disciplina societății române și tendințele lor tind, ca să imprimeze timbrul de rassă pe banii internaționali.

„Abstrăgând, că aceste institute în toate manifestățiunile de afaceri folosesc exclusiv numai limba română, merită atențiune, că bărbății conducători dela aceste institute sunt de ordin de aceia, cari s’au făcut faimoși prin atacurile îndreptate în contra statului și națiunii magiare, împregiurare, care de sigur nu se poate atribui casualității.

„Impregiurările aceste tradéză fără îndoială direcția, în care lucréză aceste institute de bani, și statul magiar numai atunci ar proceda în interesul său și al celorlalte institute, dacă ar completa legea comercială cu o dispozițiune, care să prevadă, că în direcțiunea societăților de acțiuni și în comisiunile supraveghetóre, respectiva autoritate să fie reprezentată printr’un membru delegat.”

Să ved numai decât aci uneltirile ovreesce. Pe ovrei îi dóre, că în multe locuri prin Ardél li s’a redus rolul trist și li s’a paralisat activitatea de împingere a șermanului nostru popor, prin înființarea de bănci române. De aci ura cea mare față de ele, de aci mereu denunțarea contra lor.

De aceste buruieni cresc pe câmpul vieții publice la noi, precum ne spun magiarii, tot spre binele patriei. Vai de aceea câmpie înses, pe care iarba nobilă trebuie să se ascundă dinaintea măracinilor.

Revista politică.

În dieta din Budapesta a fost la ordinea zilei în ședința din 24 Aprilie deșbaterea generală asupra proiectului

FOIȚA.

Cuvinte sufletesci

de I. C. Lavater.

(Incheiere.)

179. Mergi pe calea cea dréptă a oficiului, a ordinei, a iubirei, — și nu judeca nici pe amic, nici pe inimic.

180. Nici odată să nu părăsescă rațiunea inima ta, dacă a început ceva bine.

181. Nu numi trecut din viață, nu numi mort, pe piul adormit, care a petrecut zilele pe pământ, ca și ceilalți muritori, ceva vecinic a căutat în decursul vieții, și ceva acasă a aflat pe pământ. El s’a renovers ceresă, ce a fost în el s’a salvat numai și se aprópie de isvorul luminei. — Cine a trăit Domnului și a murit Domnului, acela câștigă numai viață și numai viață cerescă prin adormirea corpului, care se numesce mórte! Din nou creat se simte spirital liberat de miserie; viața divină se în-

cepe cu iubire divină, care înainte de a se vedea s’a iubit cu o iubire intimă.

182. O! dacă și-ar cunoșce omul bine neputința sa și puterile sale, — privilegiile și monopolurile sale, — cine ar fi mai fericit ca el!

183. Ține ziua acea ca cea mai bună, care te-a condus mai aprópe de țință, care te-a exercitat în facerea faptelor celor mai bune, și în a suferi, ce a fost mai réu!

184. Tóte formele, cari sunt făcute ca ómeni, le sdobesc mână Domnului; Tu nu le sdrobi, — ci pune mult spirit în forme, ca să-ți rămână ceva vecinic, când tóte formele sunt sdrobite.

185. Să nu-ți întunece nici un moment inima bucuriei, care răsplătesce totul!

186. O cât de scumpă este tăcerea lină și suferitoare, când se închee un nod, care nise pare, că nu se mai póte desface. Când ne apasă un jug, care ne apasă ca ferul și prin greutatea lui ne face rane! O cât de scump este cuvintul dela Dumnezeu: Eu vreau să sufer!

187. Cine voesce numai ce e bun, pentru că e bun, numai acela e de tot bun. Fiecare, care e de tot bun, nu face de cât

bine; vorbele lui sunt ca faptele de bine, tăcerea lui e bună ca și vorbirea lui.

188. Învață în tótă ziua mai mult a purta ceea ce nu se schimbă, a folosi cu puterile date ție aceea, ce este înainte ta, a abdice de bună voe, de aceea, ce nu-ți este dat spre folosire, a face totul cu bucurie, ce-ți împune datorința și omenirea să faci!

189. Mulțamesce pentru ori ce dar, și atunci ori ce dar ți va fi spre binecuvântare!

190. Pe cărări fórté ferbinți duce adeseori Dumnezeu pe favorii cei mai iubitori; totuși celor conduși nu le lipșesc nici odată rócórea divină!

191. Dilele de primăveră le gustă cu șperanța tómnai, cu mulțămítă, zilele de érnă, vara o folosesc cu bucurie liniscită!

192. Când este inima fericită? — Când voesce onest numai ceva, care sub ori ce formă ți este aprópe, când esci singur!

193. Nu te teme a lucra cu Dumnezeu, ce este drépt și bine! cu o putere de mirat conduce cel mai credincios pe acela, care îi este credincios.

194. Fie care oftare din inimă, câștigă binecuvântare înđécită!

195. Nisuița grăbită nici odată nu duce la țință îmbucurătoare a inimei. Esti tu unul dintre cei învățați, acela întrébă la tóte: pentru ce acesta?

196. Dă primind, și învață a primi dând!

197. Lăsați pulberea, pulberei, pământului bobul de sémíuță să il lăsați, mai măreț creșce. Așa de măreți ne revedem și noi odată!

198. Ce poți și ce nu poți, ce să faci și ce să nu faci recunósc! Dacă recunosci această, atunci te bineventéză înțelepciunea cerescă!

199. Lăsați mórtea, dacă ea smulge pe cel viu din brațele nóstre! Unde duce mórtea pe toți cei buni și nobili cari au suferit aici și au făcut fapte bune cu umilință? Acolo, unde nu s’aude șgomotul armelor, unde nu există lingușire nerușinată a libertății, unde acelu este liberat de pretate și iubire amăgitóre, libere ce ni se pare ca gácitură, să resólvă în Aleluia!

Ploesci, Martiu, 1894.

Ioan Cándea.

de lege referitoriu la inarticularea convențiunii comerciale încheiată cu Spania. Kossuthiști Thaly și Madarász au făcut din punct de vedere al programului politic al lor unele obiecțiuni și observări, cari însă nu s'au primit. În fine raportul comisiei economice s'a acceptat nemodificat și legea s'a votat.

La ora 11 a. m. s'a referat propunerea comisiei economice privitoare la inarticularea convențiunii comerciale încheiate cu România. Raportorul Boros B. recomandă într'un discurs ascultat cu atențiune convențiunea, arătând avantajele, ce rezultă din aceea convențiune pentru Ungaria, pentru cari avantaje convențiunea a fost atacată în România. Deosebit folos vor avea mai ales secuii din Ardel.

Contra primirii a vorbit Hoitsy în numele partidului kossuthist. El polemiză cu referentul și declară că nu are frică de resboiul vamal; actuala convențiune este încheiată numai în favorul Austriei era speșe să le plătescă agronomul ungar. Aceasta însă nu este chemarea legislațiunii ungare.

În numele partidului apponyist a combătut Issekutz convențiunea; el s'a nisuit a arăta, că interesele economice ungare se jertfesc sub pretecestul de a conserva interesele industriale.

Contra au mai vorbit în ședința următoare deputații Ugron Zoltán și Nedeczky. — Pe antevorbitori i-a combătut apoi ministrul de comerț Lukács și cel de agricultură, contele Bethlen. Ministrul Lukács trată într'un discurs energic absurditatea obiecțiunilor și temerilor făcute și exprimate față de cesțiunea industriei morilor. Producțiunea morilor se urcă preste 53 milioane, față de acest venit valoarea grăului de mori importat de abia se urcă la un milion. Temerile sunt deci absolut neintemeiate. Ministrul a vorbit cinci pătrare de oră pentru convențiune. După aceea au mai vorbit contra deputații Willmann, contele Bethlen Gábor și contele Robert Zsilinsky. Cest din urmă s'a plâns, că nu s'au întrebă mai nainte și reuniunile economice, ca să-și dea părerile. Vorbitorul s'a nisuit apoi să dovedească deamăruntul, că această convențiune s'a încheiat numai de dragul și în favorul Austriei. Vorbitorul susține, că prin amestecarea grăului român făina ungară a suferit mult în renumele bun al ei. Dividendele morilor au arătat, că morile pot prea bine prospera chiar și fără subvențiunea statului. Ministrul de agricultură combătă aceste aserțiuni, declarând, că el cunoșce prea bine din intuițiune proprie urmările striciciose ale resboiului de vamă din Ardel, precum și avantajele, ce rezultă din această convențiune pentru toți ramii economiei. În fine ministrul contele Bethlen documentă apoi deamăruntul că toate temerile sunt neintemeiate și arată cu date statistice că dela anul 1883 încôce economia noastră s'a desvoltat și a înaintat în toate direcțiunile în modul cel mai îmbucurătoriu. La ora 2 după amăzi desbaterea s'a întrerupt și s'a amănat pe ziua următoare.

* *

Duminecă în 22 Aprile n. a. c. s'a ținut în Brünn capitala Moraviei, adunarea partidului popular a cehilor juni din Moravia. La acesta adunare au participat deputații Dr. Herold, Dr. Cramarz și Dr. Stransky, conducătorii acei partid. Afară de acestia au mai participat la adunare numeroși cehi-juni din Boemia, precum și deputații croați din parlamentul vienes Bianchini și Spinici. Adunării generale a premers o consultare a bărbaților de încredere. În adunare vorbitorii au ilustrat cu colori vii situațiunea politică a monarhiei și au combătut, între freneticele aplause ale publicului adunat, actuala coalițiune politică din parlament, stigmatizându-o de periculôsă pentru desvoltarea

liberă a naționalităților din monarhia.

La prânzul * * * festiv din incidentul aniversării eliberării Sârbiei, tinerul rege a rostit un toast, prin care nu numai a reabilitat pe deplin pe Milan, ci a demonstrat, că el (Milan) e stăpênul situațiunii. Toastul e totodată un advertisement la adresa radicalilor, cari încep a se apropia érași de corônă, că nisuițele lor nu vor avea rezultatele dorite de ei. La finea toastului și-a ridicat paharul în onôrea „primului și celui mai fidel supus al seu, în onôrea lui Milan“. Tecstul vorbirei tinerului rege, prin care a respuns la toastul ministrului Nicolaevici, e următorul: Esprim mulțămita mea atât d-lui ministru president, cât și d-vostre cari l'ați aprobat, pentru sentimentele exprimate. După cum foarte corect a accentuat dl Nicolaevici, avem datorința să ne aducem în această țî aminte de meritele Obrenovicilor, și mai ales am datorința eu, ca membru al familiei Obrenovici și ca rege, să serbez memoria eroului meu moș, a voivodului Milos, întemeiătorul familiei noastre domnitore și eliberatorul cetățitorilor sârbesci, precum și cea a principelui Mihail. Datorința 'mi demandă să-mi aduc aminte și de activitatea regelui Milan, în persôna căruia stimez pe tatăl meu și pe primul rege al Sârbiei libere, și în care privesc pe membrul binemeritat al patriei și pe cel mai fidel supus al meu. Mai departe 'mi țin de datorința a asigura poporul și armata mea, că sunt pătruns de sentimentele, în cari am fost crescut și cari cu conlucrarea Sârbiei au însuflețit pe antecesorii nostri la fapte mărețe. 'Mi ridic paharul în onôrea poporului meu, în a bisericii sârbesci, în a iubitei și fidelei mele armate și în a supușilor nostri belgrădeni. Vorbirea regelui a produs mare însuflețire și mai ales partea în care vorbește despre Milan a fost primită cu însuflețite strigări de „jivio“.

Două-zeci și opt de deputați naționali-liberali din parlamentul german au fost la Friedrichsruh, unde au făcut o vizită bătrânului ex-cancelar Bismarck.

Insemnătatea acestei visite consistă în importantul discurs, pe care l'a rostit prințul Bismarck delegațiilor partidului național-liberal german și în care se află următoarele pasage:

Vizita vóstră imi dovedește, că constituțiunea imperiului și activitatea mea pentru dânsa v' satisfac încă și ađi. Se ăicea odinioră, că această constituțiune 'mi-ar fi tăiat mie craca de sub picioare și că eu ași fi întocmai ca césornicarul din Danzig, care singur era în stare să oprască césornicul în mersul seu. Cât de neadevărata este acesta afirmare, o dovedește faptul, că Caprivi, în împrejurări cu mult mai grele, a guvernat cu acesta constituție, fără a să simtă necesitate vre-unei schimbări.

După ce, în trecăt, atinge și legislațiunea privitoare la agricultură, ilustrul bărbat de stat se ocupă, în discursul seu, și cu raporturile societății de stat față cu democrația socială, o cesțiune, care mai curând sau mai târđiu va veni în mod mai viu pe tapet. În desvoltarea mai pe larg a acestei teme, în legătură mai ales cu chestia polonă din Prusia, de la care unii cred, că ar atârna în parte pacea sau resboiul, principele Bismarck ăice că după esperiența sa politică, nu crede în vre'o apropiată încercătură esternă, de ôre-ce nici una din puterile mari europene n'a ajuns la punctul culminat al pregătirilor.

În partea finală a discursului seu prințul Bismarck se ocupă cu chestia separării oficiilor de cancelar al imperiului și ministru președinte prusian Dușman al unei ast-fel de despărțiri, prințul Bismarck ăice: Un cancelar al

imperiului, care nu se sprijinesce pe autoritatea ministeriului de stat prusian, să mîscă în aer în tocmai ca un acrobat.

* *

Logodna moștenitoriului de tron rusc cu o prinsă germană formeză încă și acum material de discuțiune în presă. Preste tot se socotesce, că prin acesta apropiere situațiunea europeană s'a îmbunătățit și a căpătat un nou sprigin în manșinerea păcii europene. Foile germane spun, că acestei apropieri a Rusiei de Germania și vice-versa, a trebuit să-i premérgă convențiunea vamală încheiată. Mai înainte încă s'a vorbit despre acest eveniment, dar țarul s'a arătat foarte indispus și prin un ucas special a dat să înțelégă, că logodna nu se va face. Rol important pentru îndeplinirea logodnei a jucat sora miresei, soția marelui principe Sergiu. Ca și acesta, așa și viitorea soție a moștenitoriului de tron rusc, va trece la religiunea ortodocșă. Nu mai încape îndoelă, că prin aceste legături familiare și stătele se apropie tot mai mult unele de altele, spriginindu-se reciproc. Intrebarea e numai, că ce se va alege din alianța întreită, dacă Rusiei îi va succede să scôtă cu totul pe Germania din acesta legătură și mai vértos trebuie să se pună acum acesta întrebare, când se afirmă că între casa domnitore a monarhiei noastre și casa domnitore din Italia relațiunile par a se fi ricit mult. Causa acestei rēceli se atribuie atitudinii guvernului italian și regelui, cari au condolat pentru Kossuth, pentru acela, care declarase casa habsburgilor detronată.

Noutăți.

Diferia în Sibiu seceră multe victime; tare a atins acest flagel familia neguțătorului Markovatz. Alaltăeri a îngropat un copil de 15 ani și de atunci i-au mai murit încă trei copii.

* *

Societatea științifică-literară „Tinerimea Română“ publică următoarele: „Societatea științifică-literară „Tinerimea Română“, pentru a produce o emulațiune între elevii și elevele învățămîntului primar, urban și rural, a constata gradul de cultură, la care pot ajunge în raport cu etatea și a studia diferitele metode întrebunțate de copul didactic, ține în fie-care an un concurs. Anul acesta, concursul va avea loc pentru a ăceea ôră, în luna Maiu, în localul școlii comunale mieste C. A. Roseti din strada Clementei. Deschiderea concursului se va face Duminecă în 1 Maiu 9 ôre a. m. își va continua în toate Duminecile și ăile de sârbători dela orele 8—12 a. m. și dela 3—7 p. m. Convinși, că persônele animate de aceleași sentimente, ca și noi, de a încurajia respândirea culturai în toate stratele poporului român, sperăm, că vor răspunde apelului ce face societatea „Tinerimea Română“. Secretariu I. G. Némșu.

— Totodată amintim, că societatea acesta serbându-și al 18-lea an de existență, vóiese a scôte un număr iubilar al cunoscutei și îngrijitei reviste lunare: „Tinerimea Română“. Apelul privitor la acesta e următoriu:

Societatea „Tinerimea Română“ purcede pe al 18-lea an de vieță, din ăiua de 21 Maiu, anul curgător, ér revista societății pe al 9-lea an.

Numéroșele simpatii, ce întimpină această societate prin scopul și hărnicia ei, au îndemnat pe membrii comitetului de redacțiune al revistei, să alcătuiască un număr sârbătoresc pentru ăiua de 21 Maiu a acestui an, când societatea își serbeză aniversarea.

Pentru acest scop, redacțiunea face apel la toți abonații revistei, la membrii societății activi și corespondenți, la d-nii membrii asociați ai clubului, și la toate persônele, ce lucrăză pe terenul științific și literar, să binevóiescă a trimite pe numele dlui N. Rădulescu-Niger, dirigitorul revistei, până la 10 Aprile cel mai târđiu, un articol știin-

tific-literar, sau numai o cugetare, care articole și autografe se vor publica în numărul acesta sârbătoresc.

Comitetul de mai înainte aduce vii mulțămiri tuturor d-nilor și d-nelor, care vor răspunde la acest apel al seu. — Comitetul de redacțiune.

La procesul Memorandului. „Țara“ scrie: După scirile, ce le avem, până acum următoarele ăiare europene vor fi reprezentate la procesul Memorandului. ăiare engleze: „New-York“, „Herald“, „Times“, „Daily News“ și „Standard“. ăiare franceze: „Journal des Débats“, „Le Temps“, „La République Française“, „Memorial Diplomatique“, „Libre Parole“, (Paris): „L'Independance Belge“ și „La Reforme“ (Bruxelles). ăiare italiene: „Il Diritto“, „Il Popolo“, „Romano“, „Moniteur de Rome“ (Roma), „Il Secolo“, (Milan). ăiare germane: „Kreuzzeitung“, „Kölnische Zeitung“, „Vossische Zeitung“, „Münchener Allg. Zeitung“, „Berliner Tagblatt“. Din Austria: „Neue Freie Presse“, „Die Presse“, „Vaterland“, „Wiener Allgemeine Zeitung“, (Viena); „Politik“, „Narodny Listy“, (Praga). Din Croația „Obzor“, „Agramer Tagblatt“, (Agram) „Nowo Wreme“, (Semlin). Din Ungaria: Tóte ăiarele din Pesta, apoi ăiarele sârbesci „Branik“ și „Zastava“ și ăiarul slovac „Narodnie Noviny“. Afară de reprezentanții presei vor asista la procesul Memorandului șefii partidelor naționale sârbesci și slovace, precum dr. Gavrița, M. Polyt, dr. Dimitrievici, dr. Giurici, etc. din partea sârbilor, Hurban-Vajanski, Mudron, dr. Stefanovici dr. Daxner, etc. din partea slovacilor. Din partea junilor cehi vor asista deputații Vasaťy, Pokorny, Pratzak, etc. Din Croația vor asista mai mulți deputați și bărbați frunțași.

* *

Adunarea congregațiunii de primăvară din Bistrița a dovedit, că dacă românii se întrepun cu toții pentru interesele lor, o pot scôte la cale cu cei mai îndărătnici adoratori ai ideei de stat. Așa s'a întemplat în congregațiunea de primăvară a comitatului Bistrița-Năsăud. Adv. Dr. Ciuta a prezentat propunerea ca obiectele să se refereze și în limba română și germană. „Patrioții“ au făcut mare gălăgie, dar propunerea adv. Ciuta s'a primit. Proiectul pentru administrarea pădurilor de munte aparținătoare năsăudenilor, în urma unei aspre critici a adv. Dr. Tripou, nu s'a primit din partea congregațiunii.

* *

Religiunea copiilor. În comisiunea de justiție a parlamentului magiar se va pertracta în ăilele aceste proiectul de lege despre religiunea copiilor respect. despre modificarea dispozițiunilor art. de lege LIII: 1868, care proiect se va presenta corônei spre sancționare deodată cu proiectul de lege despre dreptul matrimonial. Acest proiect s'a discutat mai înainte în comisiunea de instrucțiune și de aici s'a predat cu mai multe modificări comisiunei de justiție. Referent în afacerea acesta este deputatul Matuška Péter.

* *

Sântul sinod al României este convocat de nou pe ăiua de 1 Maiu. Între agendele dela ordinea ăilei va fi și alegerea a trei archiereii, care în sesiunea trecută nu se putuse efectui din cauza insuficienții membrilor prezenți ai sft. sinod. probabil, că se vor lua ôre-cari dispozițiuni și în privința locului devenit vacant în-statul arhieresc al României prin mórtea P. S. S. le episcopului de Roman.

* *

Prețul unui picior. Măestrul faur din loc, — scrie „Dreptatea“ din Timișôra — Sava Ponta a improcesuat pe arhitectul din loc Josef Gerner, pentru că acest din urmă a făcut la o zidire un pod defectuos, de pe care faurul Ponta a căđut și și-a rupt piciorul, fiind mai târđiu silit a'l supune amputațiunii. În 25 Aprile a fost aici pertractarea finală în cauza acestui proces. Ambele partide au avut advocații lor apărători. Tribunalul a condamnat pe arhitectul acusat la 150 fl. pedepsă principală și 50 fl. pedepsă laterală, pe cum și la solvirea de desdaunare de 2354 fl. pe sama acusatului. Acusatul condamnat a apelat.

* *

O circulară. Cetim în „Timpul”: S'a trimes tuturor domnilor prefecti din țară o circulară iscalită de d-nii Lascar Cattergia și dr. Felix, cu privire la combaterea alcoolismului din comunele rurale.

Printre alte dispozițiuni circulara conține următoarele:

Domnii prefecti sunt obligați să escludă din consumație rachiul făcut din spirt brut și nerafinat.

Să se interzică pe lângă consiliile comunale ca să se reguleze lungia cărciumelor.

Să se ia dispozițiuni ca cărciumele din sate să se închidă de vreme seară, să nu permită jocuri de noroc în cărciumi.

Să nu permită cărciumarilor să și deschidă cărciumele în zilele de Dumineci și sărbători pe timpul oficierei serviciului divin.

Să oprască pe cărciumari să vândă rachiul pe amanet.

— Ce bine s'ar potrive aceste dispozițiuni și în țara noastră.

Tesaurul dela Formentera. — În insula Formentera, nise vânători spanioli descoperiră în anii trecuți un tesaur din cele mai interesante. Acestă comoră arheologică de o valoare foarte mare se află astăzi la Madrid. Ea a fost descoperită într-o peșteră, din care o galerie ducea la o sală săpată în stâncă; sala avea arhitectură arabă. În mijlocul ei vânătorii dăriră două cosciuge de o formă foarte ciudată și sculptate cu multă artă. Cosciugele erau închise cu capace de metal și în lăuntru lor zăceau două mumii, — a unei femei tinere și a unui om în vârstă. Un colan de mărgăritare enorme îi împodobia gâtul. Degetele ei dispăreau sub inele de preț și două rubine de un roșu închis și de o dimensiune extraordinară îi serviau de cercei. Omul mumificat purta pe cap o coronă regescă și în mână ținea un sceptru. Arheologii declară, că acele cadavre trebuiau să fie ale ultimilor regi ai Grenadei sau ale coboritorilor lor. Vânătorii, cari erau în număr de 12, primiră câte o sută de mii lei de ficare om, ca răsplătă a buneii lor credințe.

Victimele de la Monte-Carlo. Se scrie din Viareggio, că în noaptea de 2 Aprilie tinera Miss Lyton, o engleză bogată, s'a aruncat în mare, fără să fie observată de cineva. Nenorocita a pierdut un milion fr. la Monte-Carlo, din care cauză a luat această fatală hotărâre. Cadavrul a fost găsit mai târziu și în buzunarul rochiei ea avea 35 bani.

Kossuth — viața de roman. Așa se vede, că nu le prea vine la socotă patrioților cu arborele genealogic al familiei lui Kossuth; de aceea s'au gândit să-i caute altă rădăcină. Și s'au aflat documente (?) care spun, — după foile „patriotice”, — că Kossuth și-ar trage originea dela romanul Kosotius (?).

Cereri de nulitate respinse. Curia a condamnă cereri de nulitate respinse de conspărații din procesul aderențelor intentat contra lui Simion Bratu și din procesul „Tribunei” intentat pentru poezia lui Regulus „Mihaiu Vitezul.”

Nenorocire. „Timpul” a primit dela Câmpulung următoarea telegramă: Duminecă veniau din spre granița ungară, Bran, într-o trăsură, șeful acelei vămii cu doi ofițeri unguri și cu vameșul Napoleon Nicolescu. După ce au trecut granița, caii s'au spăriat și deviând din drum, au căzut cu trăsura cu tot în prăpastia, ce se afla lângă drum. Ofițerii unguri și caii au murit, vameșul ungur a fost grav rănit, ér vameșul Nicolescu și cu vizitiul au scăpat neatinși.

Succesul bulgarilor. După cum se anunță din Sofia a subscris sultanul turcesc o iradă, prin care se satisface tuturor cererilor esarchatului bulgar referitoare la școlile din Macedonia. Esarchoului i-s'a dat voie să așeze încă două episcopii în Neorok și Seres. Tot deodată a dăruit sultanul loc pentru zidirea unui seminar în Constantinopol. Aceste succese ale bulgarilor se consideră ca un triumf al alianței triple contra politicii rusești la Pörtă. Nici chiar bulgarii nu s'au așteptat la atăta prevenire din partea Porții. Succesul acesta a fost anunțat în Sofia de către primariului orașului unei mulțimi mari

de popor, care entusiasmă a mers la palatul ministrului president Stambuloff, făcându-i drept semn de mulțămire — mari ovățuni.

Ședința festivă. Societatea de lectură a tinerimei dela institutul pedagogico-teologic ort. rom. din Arad invită la „Ședința festivă” ce se va ține la Dumineca Tomei în 6 Maiu st. n. 1894 în „sala cea mare a seminarului.” Începutul la 7 ore seara. Ofertele generose în favorul bibliotecii societății se primesc cu mulțămire, și se vor cuita pe calea publicității.

Programul:

1. „Christos a înviat,” (melodie originală) cuintet micșt de Val. Magdu. 2. „Cuvânt de deschidere,” rostit de vice-președintele societății Vasiliu Papp, cl. c. III. 3. „Concert,” pricésnă, de C. Porumbescu, — quartet bărbătesc. 4. „Frații Jderi,” poezie de V. Alecsandri, declamată de Vasiliu Roman, cl. c. II. 5. „Luna Maiu,” vals de C. Porumbescu, — quartet bărbătesc. 6. „Religiunea creștină ca directiva vieții omenești,” disertațiune de Mihaiu Hașiaș, cl. c. III. 7. a) „Trei melodii populare.” b) „Sirba,” cântec popular cuintet micșt de Val. Magdu. „Hodja Murad Pașa,” poezie de V. Alecsandri, declamată de Vasiliu Papp cl. III. 9. „Nușca, melodie populară a dansului „pe picior,” de Val. Magdu. 10. „O pėtră nestimată,” disertațiune de Demetru Bostru, mat. c. III. 11. a) „Frunțuliță verde de stejar,” de G. Musicescu. — sextet micșt. b) „Brēul bătrēnesc,” cântec pop. de Ionescu, — cuintet micșt. 12. „Marș,” — cuintet micșt — de Val. Magdu.

Invitare la producțiunea musicală-teatrală, ce o arangiază societatea „Progresul” din Făgăraș în 1 Maiu st. n. a. c. (a treia zi de Pasci) în sala hotelului „Lauritsch”. prețul intrării: locul I. 80 cr., locul II. 60 cr., parter 40 cr. și galeria 20 cr. de persoană. Bilete se pot căpėta la librăria Thierfeld și seara la cassă. Începutul la 7^{1/2} ore seara. Făgăraș în Aprilie 1894. Pentru comitetul aranjator: Dr. Ioan Șenchea președinte. Ioan Dejenar cassar. Ioan Berescu secretar. NB. Ofertele maritimose se primesc cu mulțămire și se vor cuita publice.

Program:

1. Carras: „Ilustrațiune română” pentru piano de d-șora Elena St. Pop. 2. a) Schubert „Pacs vobiscum”, b) Humpel „Nor de vijelie” solo cântat de cunoscutul baritonist Isaia Popa: 3. Alecsandri: „Sentinelă” declamațiune de d-na Valeria Bărsan. 4. Mureșan: „Potpourri român” pentru piano de d-șora Letiția Popa-Radu. 5. a) Dima „Mezul nopții” b) Fr. v. Holstein „Sara de Crăciun” solo pentru variton de Isaia Popa 6. „Hărăț Rezeșul,” piesă comică în 1 act de V. Alecsandri. După producțiune dans.

Necrolog. Vasiliu Ghițiu, paroch gr. or. român în Văleni, tractul Cetății de pėtră, în numele său ca soț și al fiilor sei Lucreția, Aurelia, Vasilie, Jonichie și Anica, George ca tată, Catița ca socră, Teodor cu soția Maria, ca cumnați, cu profundă durere aduc la cunoștința tuturor rudeniilor, pretinilor și cunoșcitorilor că prea iubita soție, maică, fică, și cumnată Maria Ghițiu năș. Buhăni după grele suferințe de 11 zile obvenite din nascerea unei fice, fiind împărțită cu s. taină ale muritorilor, Marți în 12/24 Aprilie a. c. la 2 ore p. m. și-a dat nobilul suflet în mâinile creatorei, în al 26 an al etății și 9^{1/2} al fericitei căsătorii. Remășițele sale pământesci s'au aședat spre odihna eternă Joi în 14/26 l. c. la 11 ore a. m. în cimiterul gr. or. din Văleni locul nascerei sale, după ritul bisericeii gr. or. Văleni, la 12/24 Aprilie 1894.

Fie-i țărina ușoră și memoria eternă.

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Țera noastră.

Descriere populară a Ardélului de *Silvestru Moldovan.*
(Urmare.)

Lângă Borsec, în depărtare de 1/4 oră spre resărit se află două peșteri: peștera Urșilor și un ghețar. Temperatura acestui

din urmă este de 6.25° C. și în el găsim ghėță adese ori și în mijlocul verii.

Dela Borsec duce drumul mai departe de-a dreptul în pasul Tulgheșului. Cel dintăiu sat, care-l întâlnim în cale, este Corbu, cu locuitori români. Încă înainte de a sosi la acest sat dăm de riul Bistricióra, pe a cărei termi merge drumul până afară în Moldova.

Bistricióra isvorește spre mēdănópte dela Borsec, în muntele Aluniș. În valea ei largă, cu peisagiuri de multe romantice și variate, în depărtare de 22 km. de la isvor se află satul românesc Bilbor. El este unul dintre cele mai nalt aședate sate ale noastre, la o nălțime de 906 m. preste suprafața mării, cu mai multe isvóre minerale, a căror apă are aprópe calitatea și însușirile apelor de la Borsec.

Dela Bilbor în depărtare de vre-o 26 km. dinsus de Corbu, Bistricióra își îndreptă cursul spre resărit, prin pasul Tulgheș. Pe valea ei din pas dăm de comuna mărghinașă Tulgheș, lângă care se află vama pasului, la prediul Presecani. Pe Bistricióra se transportă multe lemne în Moldova pe plute. Mișcarea negoțului cu lemne se observă mai bine la granița, în comuna Tulgheș, care are aspectul unui orașel, fiind cercetat de forțe multe neguțămori de lemne, veniți din depărtări mari. Pasul Tulgheșului este romantic, cu deosebire dela Corbu la vale. Din verdēta pădurilor se naltă ici-colo stânci văróse, pleșuve, de colóre roșietică, avēnd aspectul unor turnuri uriașe și cetăți în ruine. Dintre aceste cele mai însēmbrate sunt Dēlul Arce, spre mēdănópte dela Corbu, avēnd o nălțime 1389 m. și Piatra-roșie, spre mēdănópte dela Tulgheș.

În Ciuc și Giurgeu majoritatea locuitorilor o formeză secuii. Ici-cólē sunt armeni, precum în Sepviz în Ciuc, în S. Miclăuș în Giurgeu etc. cari se ocupă mai cu samă cu comerțul. Se află apoi, cu deosebire în Giurgeu, și români în număr considerabil. O parte din aceștia și-au pierdut limba și datinele române, fiind cutropiți de mulțimea secuilor.

Astfel sunt românii din Cason și Ciuc. Numărul lor este mic; mai mulți se află în satele Casonul-Mare, Ciuc S. Georgiu, Ciuc-Lázárfalva, în pasul Ghimeșului în satele Ghimeș și Făget, apoi în Ciucul superior în Ciuc S. Dominic, Sepviz etc. Aprópe toți aceștia și au pierdut limba și datinele românești și numai religiunea îi deosebesce de secuii. Românii din pasul Ghimeș însă și-au păstrat până acum portul românesc, portul ce-l au românii din Giurgeu.

În Giurgeu românii sunt în număr considerabil și numai în câte-va sate sunt magiarisați, cei mai mulți însă își au limba și tot avutul lor național neatins de influința streinismului.

În Giurgeu sunt 12 comune mari cu locuitori români. Dintre aceste în două, aflătoare pe platoul Giurgeului, românii și-au pierdut naționalitatea. Aceste sunt comunele Alfalău și S. Miclăuș. Înainte de acesta cu 4—5 decenii și anume înainte de 1848 românii de aici vorbeau românește și aveau port și datine românești. Generația mai tinere însă, încuscându-se cu secuii, a părăsit limba și datinele strămoșesci, adoptând pe cele ale secuilor.

În celsialte 10 comune se află români nemagiarisați Astfel sunt comunele Vașlab, Varviz și Șarmaș pe platoul Giurgeului, pe țărmul Mureșului, apoi spre pasul Bicazului comunele Dămuș, Bicaz, Valea-Jidanului și Telec și în fine pe Bistricióra, și în pasul Tulgheș comunele Bilbor, Corbu și Tulgheș.

(Va urma.)

Incunoscințare.

Adunarea generală a „Reuniunii districtuale a învățătorilor rom gr. or. din protopopalele consistoriului aradan de a dréptă Mureșului, se aam convocă-o pe zilele de Joi și Vineri (3 și 4 Maiu n. a. c.) după sfințele Pasci, se amănă pe zilele de Vineri și Sâmbătă (4 și 5 Maiu n. a. c.) după sfințele Pasci, din cauză că pe ziua de 3 Maiu (Joi după sfințele Pasci) n. a. c. este convocată aici în Arad o adunare populară.

Aducēnd acesta la cunoștința celor interesați, îi rugăm se ia act despre modificarea termenului.

De altmintre adunarea se va ține conform programei alăturate, la 8 ore a. m.

Din ședința extraordinară a comitetului, ținută în Arad la 24 Aprilie n. a. c.

Programa.

I. Vineri în 4 Maiu n.

a) Înainte de amēzi:

1. La 8 ore dimineța asistare la chemarea dncului sânt în biserica catedrală din Arad.

2. Cuvēnt de deschidere, rostit de președintele reuniunii Teodor Ceantea.

3. Esmiterea unei comisiuni pentru ca să invite la adunare pe Ilustr. Sa dl episcop diecesan Ioan Mețian, și într-o aceste constatarea membrilor prezenți.

4. Bineventarea Ilustr. bărbat.

5. Raportul general al comitetului despre activitatea reuniunii în anul expirat și predarea la o comisiune censurătoare.

7. Corul scolarilor, disertațiune de Nicolae Ștefu, insoțită de esecutare practică.

8. Incassarea tacselor restante și curente și înscrierea de membrii noi.

b) După amēzi:

9. Educațiunea familiară în raport cu școlă populară, disertațiune de Vasiliu Suciu.

10. Unele greșeli în educațiune, disertațiune de Iuliu Groșoreanu.

11. Referada comisiunii asupra raportului general al comitetului și pertractarea specială a acestui raport.

12. Referada comisiunii asupra raportelor cassariului, controlorului și a bibliotecariului.

13. O privire asupra studiului aritmeticei, disertațiune de Mihaiu Vidu.

c) Sēra la 7 ore:

14. Producțiuni musicale după programă specială.

11. Sâmbătă în 5 Maiu n.

15. Momentuositatea studiului religiunei în școlă populară, disertațiune de Nicolae Boșcaiu.

16. Noua împărțire a materialului de învățămēt pentru anul curent între cele șapte reuniuni cercuale.

17. Limba și literatura română, disertațiune de Dimitrie Popoviciu.

18. Propuneri și interpelări.

19. Escrierea de nou a unui premiu pentru cel mai bun manual de gramatică română în școlă populară.

20. Alegerea unei comisiuni pentru autenticarea protocolului.

21. Inehiderea prin președinte. Arad, din ședința extraordinară a comitetului, ținută la 24 Aprilie n. 1894.

Teodor Ceantea, Nicolae Ștefu,
președinte. secretariu I.

Bibliografie.

„Candela”, fōie bisericească-literară, Nr. 4 Anul XIII, a apărut pe luna lui Aprilie cu următorii cuprins în text românesc:

Proprietățile fundatiionale ale bisericeii gr. or. în Bucovina. — Scurtă privire istorică — Discurs. — Cuvēntare la Denie în Joia cea mare. — Predică pentru Dumineca a XX-a după Rusalii. — Predice funebreale. — Cronică.

— „Igiēna omului după etate” și în special „Igiēna primei copilării”. Conferență publică ținută la Ateneul din Buzēu în sara de 18 Februaru 1894 de Dr. V. Bianu. Estras din „Apărătoriu sanetății” anul III, Nr. 23 și 24. Bucuresci, 1894.

Nr. 314/1894

[76] 1-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch al treilea, de clasa a doua, in comuna Poiana, protopresbiteratul gr. or. al Mercurei, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare in „Telegraful Roman“.

Dotatiunea impreunata cu acest post, dupa cum s'a statorit de comitetul parochial concernent la 24 Ianuariu a. c., este in venite sigure de 600 fl. 10 cr.

Informatiuni mai de aproape se pot lua dela presidiul comitetului parochial din acea comuna si dela oficiul protopresbiteral.

Concurentii si vor asterne petitiunile lor instruite conform normelor in vigore la subsemnatul oficiu protopresbiteral in termenul prefapt.

Mercurea, la 19 Martiu, 1894.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mercurei in contelegere cu comitetul parochial concernent.

Ioan Droc, protopresbiter.

Anunt.

Avend a se edifica zidirea scolei gr. ort. din comuna Cacova, se invita acei doritori cari voiesc a intreprinde acesta zidire a se presenta la licitatiunea tinenda in 23 Aprilie (5 Maiu) la 11 ore a. m. a. c., in comuna Cacova.

Conditiiunile de licitatiune precum si planul zidirei sub care se va tine licitatiunea se pot vedea in cancelaria oficiului protopresbiteral din Seliste. Oferte inchise provedute cu vadiul de 300 fl. se vor desface numai dupa terminarea licitatiunii.

Seliste, in 7/19 Aprilie 1894.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Selistei in contelegere cu comitetul parochial concernent.

Dr. Nicolau Maier, protopop.

[73] 3--3

Turnatoria de clopote si de metal a lui

Antoniou Novotny

in Timisoara - Fabrica

se recomanda spre pregatirea clopotelor noue, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote intregi armonioase, pe langa garanata pe mai multi ani, provedute cu adustari de fer batut, construite spre a le intorce cu usurinta in ori ce parte, indata ce clopotele sunt batute de o lature prin ceca-ce sunt mantuite de crepere.

clopote patentate gaurite

de mine inventate si mai de multe ori premiate, cari au un ton mai intensiv, mai limpede, mai placut si cu vibrarea mai voluminoasa decat clopotele turnate dupa sistemul vechin, asa, ca un clopot patentat cu 300 kg. este egal in tonul unui clopot de 400 kg. facut dupa sistemul vechin.

recomanda spre facerea scaunelor de fer batut, de sine statator, spre preadustarea clopotelor vechi cu adustare de fer batut, ca si spre turnarea de toce de metal. Clopote in greutate de 300 kg. si mai jos se afla totdeauna gata in magazin.

Pre-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit si franco.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale caili ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobrie 1893.

Table with multiple sections: Budapesta - Predeal, Budapesta - Arad - Teius, Budapesta, gara de vest - Orsova - Verciorova, Cucerdea - Osoarheiu - Reg. sas., Sibiu - Avrig - Fagaras, Simeria (Piski) - Hunedora, Braşov - Chezdi-Oşorheiu, Murş-Ludoş - Bistriţa. Each section contains train schedules with columns for train type, time, and stations.

Nota: Orele insemnate in stanga statiunilor sunt a se ceti de sus in jos, cele insemnate in dreapta de jos in sus. Numerele cele grase insemna orele de noapte.

Redactor responsabil Silvestru Moldovan.

Editura si tipariul tipografiei archidiececane.